

מראי מקומות- חולין ס"א

שיש בו ג' סימני טהרה וגם דורס, ומה דאמרי' שיש הרבה עופות טמאין שיש בהם ג' סימני טהרה, בכולם א' מהסימני טהרה שלהם הוא דאינו דורס. ולמסקנא פי' תוס' באופן אחר, דכוונת המשנה רק ללמנו מה הם הד' סימנים, אבל לעולם אי"צ כל הד', וביש ב' סימני טהרה שאינם בעורב, שפיר יכול להחזיקו בטהורה. ולפי הרמב"ם (עם פי' הגר"ח), מה דתנן דכל שיש בו אצבע וכו' היינו לומר דהם הם הג' סימני טהרה, ואם יש א' מהם וגם אינו דורס, הרי טהור הוא.

(ג) **הא איכא דאית לי' חד, תיכול- ויש לעי', הרי** מבואר בגמ' דאף אם יש לו סימן א', טהור, אולם במתני' אי' דכל עוף הדורס, טמא, ומשמע דאפי' אם יש לאיזה עוף איזה סימן טהרה, אם אכן דורס הוא, טמא, ואף שיש לו א' מסימני טהרה, וצ"ע. וכ' תוס' דאולי הי' קבלה מימות נח, דבדק בכל עופות טהורות בעולם, ובכולם לא הי' בהם דורס. וא"כ, אם נמצא א' שיש בה א' מהסימני טהרה, ואינו א' מהכ"ד מינים, א"כ ידוע דג"כ אינו דורס. וע"ע **בבעל המאור** (כ: בדפיו, בתחלת דבריו), דכ' דאין כלל הוא דכל הדורס טמא, אלא ע"פ רוב הוא, דרוב עופות טהורות אינן דורסות, וא"כ אם עוף דורס הוא, יש לחוש שהוא מן העופות טמאות למי שאינו בקי בהן ובשמותיהן. וע"ע **בחי' הגר"ח** (מאכ"א א', ט"ז), שכ' דשאני סימן דדריסה משאר סימנים, דבאמת מה שאינו דורס אינו סימן טהרה, רק שאינו סימן טומאה. ומה דאי' דכל עוף שיש בה א' מהסימני טהרה טהור, היינו א' מהג' סימני טהרה, אבל מה שאינו דורס אינו סימן טהרה. רק מה שהוא דורס הוא סימן טומאה, ואם הי' נמצא עוף א' שיש בה א' מסימני טהרה וגם הי' דורס, הי' טמא (רק דאין נמצא כזה), לפי שיש בה סימן טומאה דדורס. ועפ"ז ביאר הא דכ' הרמב"ם דפרס ועזני' יש בה א' מסימני טהרה וגם אינו דורס, דלכאור' ק', דלכאור' משמע בכל הסוגיא שיש לפרס ועזני' רק סימן א' של טהרה, ולכאור' אם גם אינו דורס יש בה ב' סימנים. ולהנ"ל

(א) **מה נשר מיוחד וכו'- כ' רש"י** דמה נשר שאין לו א' מכל סימנין הללו וטמא, אף כל שאין לו א' מכל סימנין הללו הוי מין נשר וטמא. ומבואר מדבריו דאם אינו מן הכ"ד מינים שהזכיר התורה, אם אין לו שום סימן טהרה הוא טמא משום שהוא מין נשר. וכ' תוס' דאינו מוכח לומר דצריך להיות מין נשר כדי להיות טמא, אלא שיש לומר דהתורה גילתה דמהכ"ד מינין יכולין ללמוד לשאר מינים טמאים, דהיינו דכל עוף שאין לו שום א' מסימני טהורה, הרי הוא טמא. וע"ע **ברמב"ן** שכ' דאפי' אם לא הי' סימן טומאה כלל ג"כ צריך להיות טהור, אלא שאין לך שיש לו ד' סימני טומאה שאינו מהם, דאפי' דורס לחודי' ליכא אלא מהם. וע"ע **ברמב"ם** (מאכ"א א', י"ד-ט"ז), דכ' דמי שבקי בהכ"ד מינין ובשמותיהן אינו צריך לבדוק בסימנין. ומשמע דאפי' אם הי' עוף שאין בה שום סימני טהרה, אם אכן אינו מהכ"ד מינין, הרי הוא מותר באכילה, וכ"כ הצפנת פענח שם. אולם ע' **בחי' הגר"ח** שם שכ' לחדש דאף בדעת הרמב"ם צריך שיהי' לה א' מן הסימני טהרה, לפי שהסימני טהרה הם הגורמים טהרה, ובלא"ה אינו מותר באכילה. ומש"כ הרמב"ם דאם בקי הוא בהכ"ד מינים ויודע שעוף זה אינו מהם דמותר לאכלו, היינו משום דאם אינו מהכ"ד מינין, א"כ ודאי יש לו א' מהסימני טהרה, דרק כ"ד מינים אלו שייך בהם מי שאין בו שום סימני טהרה, וכמש"כ הרמב"ן.

(ב) **עוף הבא בסימן אחד טהור- כ' תוס'** בשם **רש"י** לקמן (סה.), דמה דאמרי' במתני' ובברייתא דכל שיש בו אצבע יתירה וכו', דמשמע דצריך שיהי' כל הד' סימני טהרה כדי להיות מותר באכילה, היינו דהיכא דאינו דורס וגם יש בו ג' סימני טהרה, מותר לאוכלו ואפי' אם אינו בקי בהן ובשמותיהן של הכ"ד עופות טמאין, לפי שאין א' מהן שיש כל הד' סימני טהרה. אולם כ' תוס' דלא משמע כן, ומפרש בשם ר"ת דאפי' אם יש ג' סימני טהרה, ואינו רואה דאינו דורס, יכול לסמוך דאינו דורס, דלא מצינו א' מהעופות טמאין

אבל צ"ע מהכ"ת. וכ' הרשב"א דבאמת אין למדין אלא לגבי אותן סימנים, דאם אי' דהיו יכולין ללמוד שאר סימנים, א"כ לכתוב רחמנא פרס או עזני', ויכולין ללמוד שאר מינים דאית בהו חד סימן טהור מהם. אע"כ דלא היינו יכולין ללמוד מפרס ועזני' אלא לגבי הסימנים שיש בהם, דאם לא הי' כתיב נשר, כל עוף שיש רק סימן טהור זה יהי' טמא. וע"ע ברש"ש דכ' לפרש כן בדברי רש"י ג"כ, דדוקא א' דאיתנהו בהו יהי' אסור.

(ז) מהו דתימא נילף מיני', כ' רחמנא נשר-פרש"י, מהו דתימא נילף מיני' לאסור עוף הבא בסימן א' באיזה מכל הסימנים הללו, דהא לא ידעו מאי ניהו ההוא סימנא דאיכתב לחודי' למילף מיני'. וכבר העיר הרשב"א בדברי רש"י לקמן (סה.) מבואר דהג' סימנים דאי' בשאר סימנים הם אצבע יתירה וזפק וקרקבנו נקלף, והסימן דכתי' לחודי' הוא דאינו נדרס. ובסב: פרש"י דהשלשה סימנין דאי' בכל הני עופות טמאות הם אצבע יתירה, וזפק, ואינו דורס, אבל אין קרקבנו נקלף ביד אלא בסכין, והניח הסתירה בדברי רש"י בצ"ע. וע' בצל"ח (נט.) דכ' דבחנם נתקשו המפרשים בסתירה בדברי רש"י, דבאמת ס"ל לרש"י שחכמי הגמ' ג"כ לא קמו עלה דמילתא הי ניהו סימן החדש, ולכך, בשום פעם לא סגי בלי צירוף כל הד' סימנין, ואם לאו, מידי ספיקא לא נפיק.

א"ש, דמה שאינו דורס אינו סימן חיובי של טהרה, אלא דחסר בסימן טומאה.

(ד) שאר עופות טמאין דכ' רחמנא למה לי- הק' הרמב"ן, הא ודאי צריך לכתוב העופות, דאם אין למדין הטמאין אלא מהא דכתי' דתורין טהורין, א"כ לא יהי' בהם לאו, וא"כ ודאי צריך להם ללאו. וכ' דל"ק, דקו' הגמ' הי' דלמה צריך לכתוב להני שאין להן אלא שלה, יאסור כל שאין בהן ארבעה סימני טהרה, כמו שאסור כל שאין לו סנפיר וקשקשת בדגים.

(ה) שאר עופות טמאין דכ' רחמנא ל"ל, ונילף מינייהו- הק' הרשב"א, איך פרכינן ונילף מינייהו, דהיינו שיהי' צריך ד' סימני טהרה כדי להתיר עופות באכילה, הרי זה הי' קו' הגמ' דנילף מתורין, וע"ז תי' הגמ' דא"כ שאר עופות טמאין דכ' רחמנא ל"ל, ומה הדר הק' הגמ'. ותי' דמעיקרא כי פרכינן מתורין, קס"ד דתורין לאו לקרבן בלחוד כתבינהו רחמנא, אלא אף למילף מינייהו. וע"ז תי' הגמ' דאם לבנין אב כ' רחמנא להא דתורין, א"כ שאר עופות טמאין דכ' רחמנא ל"ל, אלא ודאי תורין לקרבן הוא דאתא, וכמסקנת הגמ' בעמוד ב'. ושוב הק' הגמ' דכיון דאין שייך ללמוד מתורין, דלא כתי' אלא לקרבן, א"כ נילף משאר עופות טמאין דצריך כל הד' סימני טהרה כדי להיות מותר באכילה, וע"ז תי' דא"כ עורב דכתי' ל"ל.

(ו) גמירי דאיכא בהאי ליכא בהאי, ודאיכא בהאי ליכא בהאי- פרש"י, אותו סימן שישנו בזה אינו בזה, הלכך, לאו שני כתובים הבאים כא' ניהו, דהא מיצרך צריכי, האי כ' פרס, ה"א בהאי סימנא הוא דלא תיכול, אבל בסימנא דעזני' אכול, להכי איצטריך עזני', ואי כתב עזני', פרס לא אתי מיני, וכיון דתרווייהו צריכי, ה"א דבסימן א' לא תיכול, ולכן כ' רחמנא נשר. ויש לע', דלכאור' אין למדין מכאן אלא לענין ב' סימנים שיש בפרס ובעזני', ולפי מה שסובר הגמ' עכשיו, מה יהי' הדין בעוף שיש לו סימן א' אחר, האם למדין מהם דאינו נאכל, או דלמא רק לענין ב' סימנים דאיכא בהו. ומדברי רש"י לכאור' משמע דבכל סימן א' למדין דאין לאכול,